

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Moklso ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAINORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

COVID-19 IR ŠIZOFRENIJOS KOMORBIDIŠKUMAS: NAUJAUSI DUOMENYS

Darbo autorė. Žygynta KAZLAUSKAITĖ, VI kursas.

Darbo vadovas. Lekt. Laurynas BUKELSKIS, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Išanalizuoti naujausią mokslinę literatūrą aprašančią COVID–19 ir šizofrenijos komorbidiškumą; įvertinti SARS–CoV–2 infekcijos poveikį šizofrenija sergančių pacientų išeitims; išanalizuoti imuninio atsako ypatumus sergant šizofrenija ir COVID–19; nustatyti sąsajas tarp SARS–CoV–2 infekcijos ir psichozinių sutrikimų išsivystymo ateityje.

Darbo metodika. Atlikta literatūros apžvalga naudojantis PUBMED/medline, Clinical key duomenų bazėmis bei Google scholar paieškos sistema. Naudoti raktažodžiai: COVID–19, schizophrenia, comorbidity, biomarkers. Mokslinių publikacijų atrankai pasirinkti šie kriterijai – straipsniai anglų kalba, pilnas prieinamas straipsnio tekstas, ne senesnis nei 5 m. publikacijos laikotarpis, publikacija atitinkanti darbo tikslą. Apžvelgti 23 darbo temą atitinkę straipsniai.

Rezultatai. Pacientai, kuriems diagnozuota šizofrenija, turi didesnę tikimybę būti hospitalizuoti dėl COVID–19. Šioje grupėje rizika užsikrėsti virusu didesnė dėl sunkumų prisitaikant prie infekcijos kontrolės reikalavimų. Stebima koreliacija tarp sirgimo šizofrenija bei mažesnių skepijimosi apimčių. Tarp šizofrenijos pacientų labiau paplitę sunkios COVID–19 infekcijos rizikos veiksniai, tokie kaip lėtinė obstrukcinė plaučių liga, kardiovaskulinės ligos bei cukrinis diabetas. Rūko maždaug 60 proc. šizofrenija sergančiųjų. Spirometrinių tyrimų duomenimis pacientai sergantys šizofrenija turi blogesnę plaučių funkciją lyginant su bendra populiacija. Dėl didesnės gretutinių ligų rizikos, patiriamos negatyvios simptomatikos bei socialinės atskirties pacientai mažiau linkę laiku kreiptis pagalbos prasidėjus infekcijos simptomams. Adekvati kvėpavimo, metabolinių, širdies bei kraujagyslių ligų kontrolė – pagrindinė profilaktikos priemonė mažinant mirštamumą nuo COVID–19 tarp asmenų sergančių šizofrenija.

Šizofrenijos atveju pasitaikančios persistuojančios uždegiminės būklės metu stebimas įvairių uždegiminių žymenų, tokių kaip C–reaktyvaus baltymo (CRP), interleukinio (IL) 1β ir IL–6, tumoro nekrozės faktoriaus (TNF) –α, interferono (IFN)–γ arba kraujagyslių endotelio augimo faktoriaus (VEGF) kiekio padidėjimas. Citokinų audra, pasitaikanti sunkių SARS–CoV–2 infekcijų metu, panaši į subklinikinį uždegimą, galintį pasitaikyti šizofrenijos atveju. Atsižvelgiant į reikšmingą imuninės disfunkcijos vaidmenį sunkių SARS–CoV–2 atvejų progresavime ir subklinikinį uždegimą pasireiškiantį šizofrenijos atveju, pacientams sergantiems šizofrenija SARS–CoV–2 infekcija galėtų lemti stipresnį uždegiminį atsaką, sukelti sisteminių audinių pažeidimą ir dauginį organų

nepakankamumą. Stebėtos sąsajos tarp hospitalizacijos metu aukštų uždegiminių biomarkerių (CRP, feritino) ir sunkesnių COVID–19 išeičių. Stiprus uždegiminis atsakas į SARS–CoV–2 infekciją kartu su pakitusia imunomoduliacija galėtų lemti nepalankias kliniškes išėtis ir prisidėti prie padidėjusio mirtingumo nuo COVID–19 šizofrenija sergančių asmenų grupėje.

Pandemijos metu išaugo psichikos sutrikimų skaičius įskaitant ir reaktyvias psichozes, sukeltas COVID–19 pandemijos. Stresogeninės patirtys yra laikomos vienu iš pagrindinių veiksnių, lemiančių psichikos sutrikimų išsivystymą ir paūmėjimą. Sunki COVID–19 infekcija gali padidinti šizofrenijos riziką – hospitalizacija dėl sunkios infekcijos sieta su 11 proc. padidėjusia tikimybe susirgti šia liga ateityje.

Dėl COVID–19 pandemijos buvo smarkiai paveikta šizofrenija sergančiųjų sveikatos priežiūra – dalis ambulatorinių paslaugų tapo nuotolinėmis, daugelio paramos grupių veikla – nutrauka, kuriam laikui buvo uždraustas pacientų lankymas. Nors siekiant suvaldyti infekcijos plitimą pastarosios priemonės buvo būtinos, psichikos sveikatos priežiūros pokyčių poveikis šiai pacientų grupei dar turi būti iširtas. Nepaisant didesnės hospitalizacijos ir mirtingumo rizikos šizofrenija sergantieji nebuvo priskirti prie prioritetinių grupių gauti vakciną pradėjus skiepijimą nuo COVID–19. Atsižvelgiant į didelį turimų gretutinių ligų kiekį ateityje būtų naudinga apsvarstyti šizofrenija sergančiųjų įtraukimą į prioritetines skiepijimo grupes. Tiriant pandemijų padarinius ir daugėjant duomenų apie virusinių infekcijų ir psichozių ryšį svarbus tolimesnis COVID–19 ir šizofrenijos sąsajų tyrimas.

Išvados. Asmenys, sergantys šizofrenija, yra ypač pažeidžiami COVID–19 infekcijos atveju, nes patiria didesnę hospitalizacijos ir mirštamumo riziką. Subklinikinė ir sisteminė uždegiminė būklė, būdinga sergantiesiems šizofrenija, gali sustiprinti uždegiminį atsaką į SARS–CoV–2 infekciją, dėl to didėja nepalankių klinikinių išeičių ir mirtingumo rizika. COVID–19 pandemija ir su ja susiję socialiniai bei psichologiniai aspektai gali turėti įtakos naujų psichikos sutrikimų, įskaitant šizofreniją, išsivystymui. Galimų ateities infekcijų protrūkių atveju tikslinga šizofrenija sergančius pacientus įtraukti į prioritetines grupes taikant imunoprofilakos priemones.

Raktažodžiai. Šizofrenija; COVID–19; komorbidiškumas.